

СТАНОВИЩЕ

Относно конкурс за „доцент” по научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”, професионално направление 6.1. Растениевъдство, обявен в ДВ бр 36 от 27.04. 2018 г.с кандидат гл.ас. д-р Свилена Асенова Тошева

От доц. д-р Станислав Костов Стаматов, област на образование 6. „Аграрни науки и ветеринарна медицина”, професионално направление 6.1. „Растениевъдство”, научна специалност Растениевъдство, определена съгласно заповед № НП -07-27/22.06.2018 на председателя на ССА, София и заповед ДЗ 086/03.07.2018 г..на Институт по растителни генетични ресурси, Садово за член на научно жури

1. Кратко представяне на кандидата

В обявения конкурс за „доцент” по научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”, участва един кандидат, гл. ас. д-р Свилена Асенова Тошева.

Кандидатът е завършил Висш селскостопански институт –гр. Пловдив през 1995 г., специалност “Лозаро-градинарство”, степен магистър. През периода 1996-1999 г. е редовен докторант по научна специалност: ”Селекция и семепроизводство на културните растения”, шифър: 04.01.05 към Институт по Растителни Генетични Ресурси –Садово. През 2000 г. защитава успешно дисертационен труд на тема “Проучване на интродуцирани сортове ориз с оглед целите на селекцията и производството в България” От 01.04.2001 г. до днес заема длъжността гл. асистент. към отдел „Селекционно-генетичен”, в ИРГР-Садово.

Област на научните изследвания на кандидата се заключават в разширяване на генетичното разнообразие при ориза и създаване на нови сортове; селекция в направление устойчивост на биотични и абиотични стресови фактори; проучване на стопански, технологични и биохимични качества на колекциите от наша и чужда зародишна плазма; ефективност на химични средства за контрол на гъбни патогени; търсене на източници на устойчивост към неприятелите по ориза; сортоподдържане.

Кандидатът е ръководител и участник в национални и международни научно-изследователски проекти, има и учебно-преподавателска дейност.

2. Общо описание на научната продукция

В конкурса за „Доцент” гл. ас. д-р Свилена Асенова Тошева участва с обща продукция от 41 труда групирани по следния начин:

Научни публикации:

- Публикации в списание с импакт фактор – 1 бр.
- Статии в реферирани и индексирани списания и научни издания – 11 бр.
- Доклади публикувани в сборници от международни научни форуми – 8 бр.

- Доклади публикувани в сборници от национални научни форуми и научни статии в нереферирани списания – 7 бр.
- Ръководство – 1 бр.

Други материали:

- Книги (научнопопулярна литература) - 2 броя, които не подлежат на разглеждане.
- Научно-популярни публикации – 11 броя, които не подлежат на разглеждане

За изготвяне на становището подлежат 28 броя научни публикации (една от които е с импакт фактор 0,28).

Кандидатът гл. ас. д-р Свилен Асенова Тошева е самостоятелен автор в две публикации, водещ автор в 13, втори автор в 11, а в останалите 2 трети и следващ автор .

3. Научноизследователска дейност и области на публикуване

Преобладаващата част от научните изследвания на гл.ас. д-р Свилен А. Тошева са в областта на селекцията на ориза. Основен акцент се поставя на продуцирането ранозрели, високо лизинови, с висока биологична стойност на протеина и устойчиви на гъбни патогени сортове ориз. Направен е преглед за възможностите на класическата селекция за решаване на проблемите на оризопроизводството в България. Представени са резултати от прилагането на химични методи за селекция, в резултат на които са създадени хибридни потомства в различни направления. Проучена възможността за използване на хетерозисната селекция при ориза, установени са проявите на хетерозис на някои основни стопански признаци. В комплексни проучвания е установена възможността за интродуциране и обосновано използване на постиженията на световната наука по ориза в условията на България. Оценена е реакцията на български и интродуцирани сортове и селекционни линии спрямо семеннопреносими патогени от род *Fusarium* при естествен и изкуствен фон на заразяване. Установено е, че най-висока агресивност, съответно най-голяма степен на нападение по ориза предизвикват гъбите от видовете *Fusarium moniliforme* J. Sheld. и *Fusarium culmorum*. Намерени са селекционни и агротехнически решения, които дават възможност за намаляване обема на необходимото количество вода при отглеждане на ориз в България и повишаване ефективността при нейното оползотворяване. Извършена е биохимична характеристика на български и интродуцирани сортове ориз чрез определяне на съдържанието на суров протеин, лизин и биологичната стойност на протеина. Излъчени са сортове, които да послужат като изходен материал за селекционни програми за повишаване на качеството. Посредством направената оценка е обогатена колекцията с проучена оризова генплазма, подходяща за включване в на селекционния процес и неговото интензифициране.

Гл. ас. д-р Свилен Асенова Тошева е съавтор на три сорта Ориз „Мизия“, „Дунав“, „Аваля“. Тези сортове са оригинални постижения с практическо приложение и могат да се използват директно в производството.

С приложно значение са резултатите свързани с изпитване на заплевеляването при ориза и борбата с плевелите. Установено е, че приложението на водороден прекис повишава кълняемостта на семената на ориза силно инфектирани от гъби от род *Fusarium*, *Alternaria*, *Penicillium*. За почвено-климатичните условия у нас и съществуващото ниво на агротехника изследваните интродуцирани образци показват способност за повишаване съдържанието на К,

P, N, Mn, Fe и понижаване това на Cu. При повечето сортове е налице тенденция за повишаване съдържанието на фенилаланин в протеина и намаляване това на аргинин, метионин, левцин и тирозин. Установено е положителното действие върху добива и биохимичното съдържание на ориза при употреба на биопродуктите „Лумбрекс” и „Хумустим”, някои биостимулатори и активни вещества.

Приемам представената справка за научно-изследователската дейност на главен асистент д-р Свилен А. Тошева. Считаю, че получените резултати са от значение за науката и практиката.

В допълнение към работа на главен асистент д-р Свилен А. Тошева трябва да бъде посочено, че тя извършва и сортоподдържаща селекция и оказва съдействие при производството на семена от български сортове ориз в Института по растителни генетични ресурси, Садово. Кандидатът има експертна дейност за запазване на фенотипната и генотипната чистота на българските сортове ориз. Свилен Тошева има отговорност за реализирането на автентични и качествени семена от български сортове ориз.

4. Цитиране и рефериране на научната продукция

Представени са 20 цитирания, 8 от които представляват скрити автоцитати и не подлежат на разглеждане. Едно от цитиранията е в списание с IF 0,15.

Справката за цитиранията на научните публикации показва, че е проявен интерес към научноизследователската дейност на кандидата.

5. Участие в научни проекти

Гл. ас. д-р Свилен А. Тошева е ръководител на 3 научни проекта и участник в 7 финансирани от Селскостопанска академия. Участва в два проекта с външно финансиране, като един от тях е международен.

Разработваните проекти са реализирани със значими постижения с научен, научно-приложен и приложен характер.

Кандидатът е член на EUCARPIA и на Научно-техническия съюз, гр. Пловдив.

6. Учебно-преподавателска дейност

Преподавателската дейност на кандидата се заключава в участие в Проект BG051PO001–3.3.07-2002 „Студентски практики” през 2013 г. Гл.ас. д-р Свилен А. Тошева е ръководител на дипломна работа към Аграрен университет – Пловдив, Факултет по растителна защита и агроекология. Кандидатът е рецензирал статии в сп. *Bulgarian Journal of Agricultural Science*.

7. Забележки

Нямам съществени забележки към научните трудове на гл.ас. д-р Свилен А. Тошева.

Изразявам несъгласие с формулирането на един от приносите - № 12. В него се твърди, че създадените български сортове могат да бъдат използвани като еталони при идентификационната

характеристика на нови генотипове ориз и за съставяне на оптимална сортова структура, съобразена с фермерското отглеждане и икономическите условия в страната. Те са ценен генетичен източник при провеждане на селекционни програми основани на традиционни качества и вкус, устойчиви на стресови фактори. От представените от кандидата научни изследвания не е ясно показано, че българските сортове ориз притежават висок рандеман и податливост към олющване без повреди по зърното в сравнение със силно разпространените в страната турски и италиански сортове.

8. Препоръки

По отношение на селекционната работа считам, че гл.ас. д-р Свилена А. Тошева правилно е насочила основната дейност от своята селекционна програма към разширяване на генетичното разнообразие при ориза и създаване на ранозрели, високо лизинови, с висока биологична стойност на протеина и устойчиви на гъбни патогени сортове ориз. Препоръчвам да продължат изследванията в тази насока, като се обогатят с форми с висок рандеман и устойчивост на зърното при лющене. Оризът е със голямо стопанско значение за страната и получените резултати от селекционната дейност ще рефлектират в създаване на нови конкурентно способни български сортове.

Заклучение

Въз основа на направения анализ на научно-изследователската дейност на кандидата считам, че главен асистент д-р Свилена А. Тошева отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на Селскостопанска академия за неговото приложение за заемане на академичната длъжност „доцент”

Представени са стойностни научни трудове, които са оценени от научната общност. Постигнати са много добри резултати с научно, научно-приложно и приложно значение. Считам, че гл.ас. д-р Свилена А. Тошева е изграден и перспективен учен, с ясно очертан научен профил, специалист с професионална компетенция в областта на съвременната селекция и семепроизводството на културните растения.

Всичко това ми дава основание да оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО** цялостната му дейност. Позволявам си да предложа на почитаемото научно жури също да гласува положително, а обединения научен съвет на ИРГР, Садово, ИТТИ, марково и ИРМЕК, Казанлък да избере главен асистент д-р Свилена А. Тошева за „доцент” по научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”

24.07.2018

доц. д-р Стаислав Стаматов